

Kohut Svitlana. Specificity of Functioning of Nominal Augmentatives in Modern English. The article explores specificity of semantics and criteria of language functioning of nominal augmentatives as a peripheral segment of language means with the given seme in modern English. Moreover, the author proves that such augmentatives are organized under major principles of the field theory falling into the centre (deverbal nouns with the archseme of qualitative and quantitative changes), the segment around the centre of the field (the nouns denoting excessive and terminal augmentation) and the periphery (lexemes conveying evolutionary and potential changes). Being rather poorly researched, nominal augmentatives have been analyzed according to the author's parameters of researching language means of expressing augmentativity. There has been determined that in their perspective on the functional-semantic space of augmentativity the lexemes under study reflect the sudden, terminal, approximate, complete, uncontrolled and durable character of the augmentation process.

Key words: functional-semantic space of augmentativity, nominal augmentative, dominant seme, centre, periphery.

Стаття надійшла до редколегії
23.02.2013 р.

УДК 811.111

Валентина Марченко

Закономірності взаємодії інтонації в мовленні та музиці

Статтю присвячено висвітленню проблеми взаємозв'язку інтонації мовлення та музики, зокрема проілюстровано ступінь вивчення цього питання науковцями різних галузей (музикознавцями, лінгвістами, психологами та ін.), з'ясовано значення терміна «інтонація» для обох семіотичних систем. На основі зіставного аналізу наявних у лінгвістиці наукових знань виявлено спільний для інтонації мовлення й музики комплекс компонентів інтонації та виокремлено відмінні ознаки музичної інтонації. Указано на перспективність подальшого вивчення взаємодії інтонації мовлення та музики в мовленнєво-музичних творах.

Ключові слова: мовлення, музика, компоненти інтонації, спільні та відмінні ознаки.

Постановка наукової проблеми та її значення. У загальному колі питань сучасної лінгвістики особливе місце займають проблеми вивчення когнітивних механізмів мовленнєво-мисленнєвої діяльності індивіда. Як відомо, цьому виду діяльності людини притаманна унікальна здатність інтегрованого використання мовленнєвих і музичних засобів у процесі комунікації. У зв'язку із цим убачається цілком закономірним виникнення інтересу науковців до вивчення взаємодії мовлення і музики загалом та їхньої інтонаційної актуалізації зокрема. Проте в межах розпочатого лінгвістами розгляду когнітивних особливостей інтонації в мовленні та музиці донині не вирішено найважливіші питання, пов'язані із установленням спільних і відмінних закономірностей функціонування її компонентів, спрямовані на виявлення ступеня спорідненості вказаних семіотичних систем.

Мета нашого дослідження – аналітично встановити основні закономірності функціонування інтонації в мовленні та музиці через зіставлення наукових знань про структурні й функціональні особливості взаємодії її компонентів.

Сучасне підвищення наукового інтересу до аналізу когнітивних механізмів функціонування інтонації в мовленні та музиці не можна назвати випадковим, адже багато вчених акцентувало у своїх працях увагу на тому, що інтонація є зовнішнім проявом внутрішніх станів людини [7; 8], віддзеркаленням сутності сприйняття нею навколишнього світу, її колективного або індивідуального начала, а також особливим засобом емоційно-експресивного самовираження індивіда та його спілкування з природою і трансцендентним світом [8].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Огляд теоретичної літератури та результатів експериментальних досліджень показав, що дослідники найбільш детально розглянули й проаналізували такі аспекти взаємозв'язку мовлення і музики: специфіка сприйняття мовленнєвих і музичних звуків (О. М. Леонт'єв, Р. Джекендофф), стилістично-синтаксичні особливості мовленнєвого й музичного творів (Р. Turnstall, L. Bernstein), емоційне забарвлення мовлення і музики (В. П. Морозов, В. Н. Хо-

лопова), закономірності сприйняття інтонації мовлення і музики (А. Patel, N. D. Cooke Б. В. Асаф'єв, С. В. Назайкінський), вплив мовленнєвої і музичної інтонації на вивчення іноземної мови (Л. В. Светухина) та професійне становлення педагога (Т. Усачева) і багато інших аспектів, пов'язаних із мовленням і музикою.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Про глибоку спорідненість мовленнєвої та музичної інтонації свідчить уже те, що мовленнєва й музична інтонація є відгалуженнями одного звукового потоку [1; 8] і що мовлення й вокальна музика оперують спільним звуковим матеріалом – голосом [10], за допомогою якого людина виражає свій внутрішній емоційний стан, реакцію на взаємодію із зовнішнім світом, його оцінку і ставлення до нього. Це означає, що вербальне й музичне мовлення підпорядковуються одному мозковому центру і мають спільні слухозвукові канали [9, с. 728].

Нерозв'язаним остаточно залишається при цьому питання, що було первинним: мовлення чи музика. Деякі дослідники [напр., 5] вважають, що інтонація мовлення є основним джерелом і прообразом інтонації музики, а деякі спільні властивості (членованість, звуковисотна організація) викликані логічними, фізіологічними (насамперед диханням), а також психологічними (характером, емоційним станом мовця / композитора / виконавця) чинниками [3, с. 45].

Музичні тони й ритм, на думку Дарвіна [16], застосовувалися первісними людьми, які висловлювали своє захоплення один одним за допомогою ритму й музичних тонів, імітуючи спів пташок. Як доказ первинності музики може слугувати також спів китів, інтервали якого нагадують інтервали музичних тональностей і містить ритмічні рефрени.

Проте існують кардинально протилежні погляди, згідно з якими мовлення є первинним. Так, поширена думка, що музика розвинулася з мистецтва декламації [16], а також, що спів став ніби продовженням емоційного мовлення в стані певного афекту, тобто людина свою радість чи хвилювання виражала й висловлювала співучо.

Подібно до цього можна, на нашу думку, стверджувати також, що інструментальна музика й такий жанр, як вокаліз, передували мовленню. Щодо вокальної музики, то її виникнення вбачається вже як породження вторинного, але не менш важливого продукту емоційного мовлення людини. Усе це зайвий раз доводить, що протягом еволюції мовлення і музика мали розвиватися паралельно, і дає достатні підстави для поглиблення зіставного аналізу особливостей взаємодії компонентів їхньої інтонації.

Для аналізу й зіставлення мовленнєвої та музичної інтонації виникає також потреба з'ясувати значення терміна «інтонація» в лінгвістиці та музикознавстві. Так, згідно з лінгвістичним визначенням [2] інтонацію розуміють, як складний комплекс просодичних елементів, що містить мелодику, ритм, інтенсивність, темп, тембр і логічний наголос, які слугують для вираження і різних синтаксичних значень і категорій, експресивних та емоційних конотацій. Таке визначення не суперечить іншим поглядам щодо значення поняття «інтонація» [4; 13], а отже, може бути використане під час аналізу як основне.

Проте відомо [12, с. 15], що в теорії музики не існує канонізованого розуміння інтонації, оскільки явище інтонації відіграє у сфері музики універсальну, всеохопну/комплексну роль і не може бути формально визначене як певне окреме поняття всередині більш загального: інтонація – основа й сама матерія музики, здатна передавати емоційний стан людини.

Однак огляд теоретичної літератури з музикознавства [1; 7] дає змогу стверджувати, що терміном «інтонація» в музиці в широкому сенсі позначається висотна організація музичних звуків у їхній послідовності, тобто звучання кожного тону звукоряду за висотою, гучністю і тембром, а також манера музичного висловлювання, яке складає комплекс характерних особливостей музичної форми (висотних, ритмічних, артикуляційних тощо), які зумовлюють її семантику або емоційне й смислове значення для реципієнтів [10]. Отже, у вузькому сенсі і лінгвісти, і музикознавці визначають інтонацію як коливання звуковисотної кривої, що є провідним компонентом у передачі смислу та емоцій.

Отже, інтонації і в музиці, і в мовленні притаманні певні спільні компоненти, які в комплексі є потужним засобом передачі емоцій і смислу, але їхні акустичні й аудитивні параметри, а також механізми передачі ними власне смислу та емоцій різняться. Унаслідок цього й убачається логічним детальний розгляд особливостей функціонування окремих компонентів інтонації мовлення та музики.

У літературі з фонетики існують різноманітні підходи щодо проблеми виділення компонентів інтонації. На нашу думку, має сенс прийняти за основу зіставного аналізу систему компонентів інтонації, яку запропонував у роботі А. А. Калита [4, с. 97], яка плідно апробована представниками вітчизняних фонетичних студій. Згідно із цією системою основними компонентами мовленнєвої інтонації є: 1) мелодика мовлення (висотно-тональний рівень, діапазон, інтервал, швидкість); 2) фразовий наголос (ядерний, неядерний повний, частковий, слабкий); 3) ритм; 4) гучність; 5) темп і паузація; 6) тембр.

Провідним компонентом інтонації і мовленнєвої, і музичної слід уважати мелодику [7; 13], яка слугує засобом актуалізації функцій інтонації. У лінгвістиці мелодику розглядають як підсистему інтонації, що складається з тонального рівня, діапазону, інтервалу та швидкості зміни руху тону тощо [4, с. 102], крім того, термін «мелодія» в музикознавстві охоплює не характерні для вербального мовлення явища ладу та гармонії [10].

Зіставлення мелодики музичної і мовної інтонації показує, що їхня схожість виявляється переважно в загальних контурах мелодійного малюнка, у принципах інтонаційної логіки. Значно меншою мірою вона спостерігається в деталях мелодійної лінії. Тут найяскравіше проявляється специфічність музичної інтонації, її системний характер [7, с. 336].

Цікаво, що мовлення і музика виникли з примітивних вигуків (*affect vocalization*), типу «ай» і «ох», які виражають певні емоції. Під час експерименту [15] інтервали в сумних висловленнях були синтезовані як музичні інтервали, і інформанти позначили спадну малу терцію як сумне висловлення, а також другу терцію – як сумне та сказане зі злістю. Сум виражається спадною малою терцією, низьким висотно-тональним рівнем та меншим розміром інтервалів.

Основним принципом мелодійного в музиці є рух голосу вгору та вниз і до того ж не різкі тональні зміни голосу, а послідовні, поступові. Тому мелодію часто називають чергуванням осмислених стосовно один одного *тонів* [7, с. 26]. Тон, з одного боку, розглядається як звук у його висотно-тональній якості, а з іншого – як тонус, напруга, стадія руху інтонації та емоційної траєкторії, що безпосередньо відображається в ній [6, с. 171].

Рух тону вгору, посилюючи пошвавлення, справляє враження напруги; навпаки, рух донизу, зменшуючи пошвавлення, справляє абсолютно протилежне враження. Отже, ці рухи можна порівняти з рухом душі під час афекту: рух позитивний (вгору) відповідає жаданню, прагненню, натиску і т. п., у той час як негативний (донизу) – розчаруванню, самозаглибленню, заспокоєнню [10].

Рух тону здійснюється в межах нерівних тонів, тому саме вони визначають спорідненість елементів мовленнєвого звучання із розспівом у музиці. Як зазначають деякі дослідники [напр., 13], типові для англійської мови складні тони – висхідно-спадний, спадно-висхідний та інші – є прямою мовленнєвою паралеллю розспіву в музиці.

Крім того, у мовленні звучання не визначене за висотою, підвищення і пониження у ньому приблизні. У музичній мелодії не лише точно визначено звучання кожного тону, а й тони узгоджені між собою, вони вступають у логічний зв'язок, підпорядковуються певній закономірності, або ладу. Отже, музичне мовлення, зокрема мелодія, відрізняється від вербального мовлення тим, що звуки музичного мовлення визначені за висотою, відстані між ними (інтервали) можуть бути точно зафіксовані й підпорядковані один одному [12].

Мовленнєвому та музичному мелодійному контуру притаманна тонова модуляція, тобто, набуваючи значення волевиявлення, жадання, вимоги, наказу, прохання, здивування, захвату і т. д., звукові елементи мовлення і музики співвідносяться з психічними модальностями мовлення, насамперед з емоційними переживаннями, вольовими інтенціями, які власне виражаються інтонаційно [12, с. 121]. Безумовно, ці ж властивості притаманні й *ритму*, який є потужним та універсальним засобом відображення та позначення явищ дійсності.

Зазначимо, що основи вчення про ритм заклали античні мислителі, слід згадати зокрема грецьке вчення про етос, яке розглядало ритм як вираження тих чи інших емоцій. Ритм і мелодія, на думку Арістотеля, містять у собі найбільш наближені до реальної дійсності відображення гніву й лагідності, мужності й поміркованості та інші моральні якості [3]. Арістотель небезпідставно зауважував: коли ми сприймаємо ритм і мелодію, у нас змінюється душевний настрій.

Одним із найважливіших проявів ритму є повторюваність елементів, розміреність їхнього чергування, на основі чого й виникає розмаїття ритмічних співвідношень у природі та життєдіяльності людини, що в процесі еволюції поступово стало джерелом зародження ритму поезії і музики, без

якого вони взагалі не можуть існувати [3, с. 16]. Особливо важливо те, що ритм, який безумовно є одним із «першоелементів» та виразним засобом музики і поезії, завжди відображає емоційний зміст обох видів мистецтва. Отже, доцільним видається розгляд функціонування ритму на прикладі різножанрових мовленнєво-музичних творів, у яких слово й музика синтезуються найбільш успішно, оскільки вокальна музика ґрунтується на спорідненості поетичного та музичного метру й ритму.

Результати нещодавніх теоретичних та експериментальних досліджень [11, с. 17–18] не залишають сумнівів щодо спорідненості музичного й мовленнєвого ритмів. Так, одиниця виміру музичної форми (такт) і основна ритмічна одиниця мовлення (ритмічна група) виокремлюються за єдиним принципом – від однієї сильної долі до іншої. Проте існує і відмінність у функціонуванні ритму: використання музичним мовленням найбільш стереотипних моделей ритмічної побудови мовлення, коли музика відкидає значну кількість варіацій, наближуючи музичне мовлення до стереотипу, що існує в природному мовленні.

Ефективним виразним засобом мовленнєвої та музичної інтонації є виділення, наголошення, підкреслення певного звука в мовленні та музиці чи складу в мовленні, що в лінгвістиці прийнято називати *наголосом*, а в музиці – *акцентом*. Основною функцією наголосу є виділення найбільш семантично та емоційно значущої частини вербального чи музичного висловлення.

Не меншу роль у передачі смислу та емоційного наповнення і вербального, і музичного висловлення відіграють *паузи*. У мовленні й у музиці паузу визначають як зупинку у фонації, тимчасове мовчання, зумовлене фізіологічними та психологічними причинами або ж потребою логічного виокремлення [6, с. 224]. У зв'язку з цим і в мові, і в музиці розрізняють паузи логічні та психологічні.

Паузи в музичному творі й у мовленні мають спільні джерела виникнення: вони з'являються від напливу емоцій, затримки у формулюванні думки, від реакції на несподіванку, на раптове вторгнення чи прозріння [6, с. 225]. Не слід применшувати також і роль синтаксичних пауз, які в мовленні і в музиці виконують функцію відокремлення синтаксичних одиниць та вказують на завершеність певного мовленнєвого чи музичного відрізка.

Важливе значення в передачі емоцій та смислу мовленнєвого й музичного висловлення має *темп*. І в лінгвістичній, і в музикознавчій літературі темпом уважають швидкість перебігу чи розгортання мовлення або ж музичного твору в часі, з поправкою на те, що в мовленні прискорення й уповільнення темпу мовлення зумовлюється ступенем артикуляційної напруги і слухової виразності [2], а в музиці темп визначається кількістю основних метричних долей за одиницю часу [10].

Як відомо [4, с. 97], у мовленні розрізняють п'ять основних видів темпу: швидкий, прискорений, помірний, сповільнений, повільний. У музиці ж виокремлюють близько тридцяти шести, серед яких виділяють основні типи, які відповідають різновидам темпу мовлення. Наприклад, *allegro* у музиці відповідає швидкому у мовленні, *allegretto*, *vivace* – прискореному, *moderate*, *andante* – помірному, *lento* – сповільненому, *adagio*, *largo* – повільному.

Це пояснюється тим, що, як уже було зазначено вище, музика, музичний запис прагне до максимальної точності й узгодженості, а мовлення людини, яке відзеркалює її емоційний стан, є абсолютно не прогнозованим. До того ж, майже завжди передбачається, що той чи інший музичний твір виконуватимуть різні люди, тому таке точне позначення темпу, яким собі його уявляє автор (наприклад, *comodamente* – невимушено, без поспіху, *largamente* – протяжно, і т. д.), є необхідним. Крім того, різні жанри спричинюють різний темп звучання.

Розглядаючи семантичну функцію темпу, слід зазначити, що і у мовлення, і у музиці той чи інший темп складає певну сферу образів і жанрів та виражає певні емоції [7, с. 14], адже, за словами К. С. Станіславського, у кожній людській пристрасті, стану, переживання є свій темпо-ритм. Аналіз лінгвістичної та музикознавчої літератури дає змогу виокремити спектр емоційних станів, які передаються тим чи іншим типом темпу. Так, повільним темпом зазвичай передається спокій, безтурботність, неквапливість, світлі образи, ніжність або ж, навпаки, щось сумне, скорботне, філософські роздуми, щось важливе, урочисте. Помірний темп викликає відчуття стриманості, зосередженості, розміреності. Швидкий темп вказує на палкість, схвильованість або ж нестриманість, несамовитість, лють, гнів, водночас і легкість, жвавість, веселість, жартівливість, грайливість або збудженість, збентеженість, тривожність [7, с. 15].

Досить складним і неоднозначним і в мовленні, і в музиці є *тембр*. У лінгвістиці існує декілька визначень цього поняття. Так, згідно з першим тембр є специфічним надсегментним експресивно-

емоційним забарвленням мовлення, тоді як друге визначення характеризує тембр як певне забарвлення звука, зумовлене його гармонійними обертонами й резонаторними тонами, які накладаються на основний тон або шум [2]. Таке розуміння тембру лінгвістами не суперечить його визначенню музикантами [10], які розглядають тембр як певне забарвлення звука, за яким розрізняють звукові тони однакової висоти й завдяки якому звучання одного музичного інструмента або голосу відрізняють від іншого, і який залежить від форми коливань джерела звуку й визначається кількістю та інтенсивністю обертонів, які утворюють гармонійний ряд.

Тембр, на думку деяких дослідників [6, с. 28–34], убираючи ефекти різних засобів інтонації, виступає як характер звучання загалом, тобто якщо звук людина просто чує, то тембр являє собою те, у якій площині людина сприймає той чи інший звук.

Окремо слід зазначити, що порівняльний аналіз функцій та ролі просодичних засобів в актуалізації мовлення і музики дає змогу виокремити їх певні спільні функції, а саме: комунікативну, прагматичну, характеристичну, логічно-смыслову, емоційну, експресивну, синтаксичну, жанрово-ситуаційну.

Висновки. Проведений таким чином зіставний аналіз мовознавчої та музикознавчої літератури дає можливість стверджувати, що спільним в інтонації мовлення і музики є аудитивно-акустичні характеристики (мелодика, наголос, ритм, темп, паузи, тембр), загальні принципи сприйняття, значення артикуляційного та синтаксичного досвіду для сприйняття, механізми кодування/декодування інформації, психічні процеси (мислення, пам'ять), функціональна єдність, а також визначальна роль взаємозв'язку мовленнєвої та музичної інтонації у виникненні мови. Відмінними ознаками музичної інтонації є строга фіксація висоти і тривалості звука, а також наявність у ній гармонії як фактора, що організовує звуковисотну шкалу та ритм. При цьому на відміну від мовленнєвої, музична інтонація існує на основі чіткої системи ладу, завдяки чому вона є самостійною структурою і має змогу узагальнювати звукові явища навколишньої дійсності.

Перспективи подальшого дослідження. Одним із перспективних напрямів вивчення взаємодії інтонації мовлення і музики вбачається дослідження її функціонування в мовленнєво-музичних творах, у яких мовлення та музика синтезуються найбільш органічно, утворюючи певну емоційно-смыслову систему, що дає змогу простежити різні аспекти мовленнєво-мисленнєвої діяльності індивіда.

Джерела та література

1. Асафьев Б. В. Речевая интонация / Борис Владимирович Асафьев. – М. : Музыка, 1965. – 250 с.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – 2-е изд. – М. : Сов. энцикл., 1969. – 607 с.
3. Васина-Гроссман В. А. Музыка и поэтическое слово. Ч. 1. Ритмика / Вера Андреевна Васина-Гроссман. – М. : Музыка, 1972. – 149 с.
4. Калита А. А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання : монографія / Алла Андріївна Калита. – К. : Вид. центр КДЛУ, 2001. – 351 с.
5. Кремлев Ю. А. Интонация и образ в музыке / Ю. А. Кремлев // Интонация и музыкальный образ / под ред. Б. М. Ярустовского. – М., 1965. – С. 35–52.
6. Назайкинский Е. В. О музыкальном темпе / Евгений Владимирович Назайкинский. – М. : Музыка, 1965. – 65 с.
7. Назайкинский Е. В. О психологии музыкального восприятия / Евгений Владимирович Назайкинский. – М. : Музыка, 1972. – 383 с.
8. Пресс Г. М. Интонирование как универсальный механизм смыслообразования и смыслопроявления в культуре : дис. ... канд. философ. наук / Г. М. Пресс. – Барнаул, 2008. – 219 с.
9. Рахимова Г. Н. Общее и специфическое в выражении обобщения в вербальном и музыкальном языках / Г. Н. Рахимова // Вестн. Башкир. ун-та. – 2010. – № 3, т. 15. – С. 727–731.
10. Рима́н Г. Музыкальный словарь / Г. Рима́н ; [пер. с нем. Б. П. Юргенсона]. – М. : ДиректМедиа Паблицинг, 2008.
11. Федичева О. В. Механизм взаимодействия музыкального и речевого ритмов : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / О. В. Федичева. – М., 1995. – 21 с.
12. Шип С. В. Музыкальная речь и язык музыки (теоретическое исследование) / Сергей Васильевич Шип. – Одесса : Изд-во Одес. гос. консерватории им. А. В. Неждановой, 2001. – 296 с.
13. Bolinger D. L. Intonation and Its Parts / D. L. Bolinger // Intonation and Its Parts. – Stanford : Stanford University Press, 1986. – 421 p.
14. Crystall D. Prosodic Systems and Intonation in English / D. Crystall // Prosodic Systems and Intonation in English. – Cambridge : Cambridge University Press, 1969. – 392 p.

15. Neuhold M. Sadness and happiness in speech and music. Seminar on Music Psychology [Electronic resource] / M. Neuhold, S. Papst // Sadness and happiness in speech and music. – Austria : University of Graz, 2010. – Mode of acces : http://www.uni-graz.at/neuhold_papst_sadness.pdf
16. Sacks O. W. Musicophilia: Tales of Music and the Brain / O. W. Sacks // Musicophilia: Tales of Music and the Brain. – Canada : Alfred Knopf, 2007. – 399 p.

Марченко Валентина. Закономерности взаимодействия интонации в речи и музыке. Статья освещает проблемы взаимосвязи интонации речи и музыки, в частности проиллюстрировано степень изученности данного вопроса учеными различных отраслей (музыковедами, лингвистами, психологами и др.), выяснено значение термина «интонация» для рассматриваемых семиотических систем, также предпринята попытка аргументировать предположение первичности речи относительно музыки. На основе сравнительного анализа существующих в лингвистике научных знаний определен общий для интонации речи и музыки комплекс компонентов, включающий мелодику, ударение, ритм, темп, паузы и тембр, интонации, и выделены отличительные признаки музыкальной интонации. Указано на перспективность дальнейшего изучения взаимодействия интонации речи и музыки в рече-музыкальных произведениях.

Ключевые слова: речь, музыка, компоненты интонации, общие и отличительные признаки.

Marchenko Valentyna. Regularities of the Interrelation Between Speech and Music Intonation. The article focuses on the problem of the interrelation between speech and music intonation, particularly highlighting the issue from the point of view of scientists in various fields (musicologists, linguists, psychologists etc.), defining the meaning of the term «intonation» for both semiotic systems, and attempting to prove the assumption of primacy of speech over music. Basing on comparative analysis of the existing scientific knowledge in linguistics the author ascertains the complex of intonation components common for both speech and music including melody, stress, rhythm, tempo, pause, and timbre, and defines the features inherent in music intonation only. Further study of the interrelation between speech and music intonation is considered most promising in regard to speech-music compositions.

Key words: speech, music, intonation components, common and distinctive features.

Стаття надійшла до редколегії
22.02.2013 р.

УДК 811.111.42

Ольга Образцова

Классификация не-предикатно-структурированных высказываний по коммуникативному типу предложения

Статья посвящена высказываниям, не содержащим полно и эксплицитно представленной структуры предикации, условно названным не-предикатно-структурированными (НПСВ). В статье дается краткий обзор точек зрения на определение синтаксического статуса таких предложений; предлагаются принципы и критерии их классифицирования; а также – на основе описания функционирования не-предикатно-структурированных высказываний в современной художественной англоязычной прозе – представлены результаты их классифицирования по коммуникативному типу высказывания. В частности, выявлена тенденция к увеличению частотности употребления НПСВ и значительная частотность НПСВ побудительно-восклицательного типа.

Ключевые слова: не-предикатно-структурированное высказывание, структура предикации, эллипсис, односоставное предложение, слово-предложение, классификация, коммуникативный тип предложения, повествовательное, вопросительное, побудительное предложение.

Постановка научной проблемы и ее значение. Динамичный характер современности наносит свой отпечаток на функционирование языка, что отражено и в художественной литературе. Лако-ничность, проявляемая в сжатости синтаксических построений для выражения смысла при сохранении его глубины, становится все более явной характерной чертой современной художественной, в частности англоязычной, прозы. На уровне синтаксиса это проявляется в широком употреблении предложений с не полностью эксплицированной или с невыраженной структурой предикации, на-